

XII Trobada d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

(València, 15, 16, 17 i 18 de novembre de 2012)

Palau de Cerveró

Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero"
(Universitat de València-CSIC)

Programa

Col·laboren: InfoTV, Centre de Cultura Contemporània Octubre i
Col·legi Major Rector Peset (Universitat de València)

Seccions de Ciències (Institut d'Estudis Catalans)

Llunari de Bernad de Granollachs, 1513.
Biblioteca de Catalunya, Barcelona

Sigles institucionals

AB	Ateneu Barcelonès
AVA	Agència Valenciana de Salut
CDRL	Centre de Documentació Ramon Llull
CEHIC	Centre d'Estudis d'Història de la Ciència, UAB
CIUHCT	Centro Interuniversitário de História das Ciências e da Tecnologia, UL
COMB	Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
CRAI	Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació, UB
CRHT	Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica, UPC
CSIC	Consejo Superior de Investigaciones Científicas
CU	Cambridge University
DB	Diputació de Barcelona
EADDT	Escola d'Art i Disseny de la Diputació de Tarragona a Tortosa
EHU	Universidad del País Vasco-Euskal Herriko Unibertsitatea
EPSA	Escola Politècnica Superior d'Alcoi, UPV
ETSEIB	Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona, UPC
ETSIT	Escuela Técnica Superior de Ingenieros de Telecomunicación, UPM
EUETIB	Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial de Barcelona, UPC
GIHS	Grup d'Investigació d'Història de la Salut, UIB
GRHCT	Grup de Recerca d'Història de la Ciència i de la Tècnica, UPC
IGC	Institut Geològic de Catalunya
IHMC	Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero", UV-CSIC
IIH	Instituto de Investigaciones Históricas, UNAM
IMF	Institució Milà i Fontanals, CSIC
INGENIO	Instituto de Gestión del Conocimiento y la Innovación, UV
IRCM	Institut de Recerca en Cultures Medievales
IUNICS	Institut Universitari d'Investigació de Ciències de la Salut, UIB
MHMC	Museu d'Història de la Medicina de Catalunya
MP	Grupo Paleolab
RCTHS	Research Centre for the Theory and History of Science, UBO
RTVV	Ràdio-Televisió Valenciana
SCHCT	Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica
TELEMME	Temps, Espaces, Langages, Europe Méridionale - Méditerranée
TV3	Televisió de Catalunya
UA	Universitat d'Alacant
UAB	Universitat Autònoma de Barcelona
UAH	Universidad de Alcalá de Henares
UB	Universitat de Barcelona
UBO	Universitat de Bohèmia Occidental de Pilsen, República Txeca
UCLM	Universidad de Castilla-La Mancha
UCV	Universitat Catòlica de València
UGR	Universidad de Granada
UIB	Universitat de les Illes Balears
UJI	Universitat Jaume I de Castelló
UL	Universidade de Lisboa
UMH	Universitat Miguel Hernández d'Elx
UNAM	Universidad Autónoma Nacional de México
UOC	Universitat Oberta de Catalunya
UPC	Universitat Politècnica de Catalunya
UPF	Universitat Pompeu Fabra, Barcelona
UPM	Universidad Politécnica de Madrid
UPV	Universitat Politècnica de València
URV	Universitat Rovira i Virgili (Tarragona)
USC	Universidad de Santiago de Compostela
UV	Universitat de València

Dijous 15 de novembre de 2012

Palau de Cerveró (Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero")

10:00 Lliurament de documentació

11:00 Sessió inaugural

11:45 Pausa

12:00 **Conferència plenària**

La canyamel: pervivència de tècniques en el seu aprofitament.

ANA LABARTA, UV.

Secció científica "La ciència àrab en les fronteres dels coneixements i les cultures"

Coordinadors de la sessió: ROSER PUIG, UB, i MIQUEL FORCADA, UB.

De 15:30 a 17:45

Palau de Cerveró (Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero")

15:30 Presentació de la secció científica a càrrec de ROSER PUIG

15:45 L'aristotelització de la medicina andalusí al segle XII.

MIQUEL FORCADA, UB.

16:00 Els màrgens del paradigma mèdic: la tradició empiricomàgica en la medicina de l'Àndalus.

THEO LOINAZ, UB.

16:15 Preguntes

16:30 Astrolabis, taules i algorismes: eines de l'astròleg andalusí.

JOSEP CASULLERAS, UB.

16:45 Conjunciones planetarias: su uso astrológico en el Magreb de los siglos XIV y XV.

MONTSE DÍAZ-FAJARDO, UB.

17:00 La difusión del *Almanach Perpetuum* de Abraham Zacuto en el mundo árabe.

MARÍA JOSÉ PARRA, UB.

17:15 La transmissió del corpus ptolemaic a l'Europa Renaixentista a través d'al-Battani i Plató de Tívoli.

ROSA COMES, UB, EMILIA CALVO, UB.

17:30 Preguntes i conclusions a càrrec de MIQUEL FORCADA

17:45 Pausa

Secció científica “La medicina i les seues representacions”

Coordinador: JOSE LUIS FRESQUET, IHMC.

Dijous 15 de novembre de 2012

De 15:30 a 17:45

Col·legi Major Rector Peset. Sala petita.

15:30 Presentació de la Secció Científica

15:45 La imatge de la salut i de la medicina en la premsa diària: *El Imparcial* (1898-1930).

JOSÉ L. FRESQUET FEBRER, IHMC, JUAN MICÓ, UV.

16:00 Los profesionales de la salud en *Las Provincias* (1898-1930).

JOSÉ L. FRESQUET FEBRER, IHMC, JUAN MICÓ, UV.

16:15 Marañón en *El Imparcial*.

CARLA P. AGUIRRE MARCO, IHMC.

16:30 Pausa

16:45 El eclipse de 1959 en el NODO y en la prensa española.

MARGARITA GARCÍA DE CORTÁZAR NEBREDÁ, UV.

17:00 El asiento en la Manchuela albacetense.

JAIME DE LAS HERAS SALORD Y MARÍA, UCLM, ISABEL PORRAS GALLO, UCLM.

17:15 La sofrología en España (1960-2001). Un análisis de las rupturas y creaciones de las fronteras de la ciencia y las relaciones entre poder y conocimiento.

JUAN CARLOS BONET SAFONT, IHMC.

17:30 Debat

Sessió de comunicacions lliures

Coordinador: JOSEP MANEL PARRA, UB.

Dijous 15 de novembre de 2012

Palau de Cerveró (Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero")

De 18:00 a 19:15

18:00 L'àtom de Schrödinger

ENRIC PÉREZ CANALS, UB, BLAI PIÉ VALL, UB.

18:15 La mecànica Bohmiana en la història de la mecànica quàntica.

JOSEP MANEL PARRA, UB.

18:30 La aportación de Lluís Bel al desarrollo de la física relativista en España.

PABLO SOLER FERRÁN, (Investigador independiente).

18:45 La representació dels híbrids en les tecnologies mèdiques: el cas del disc intervertebral artificial.

DAVID BARBERÀ, INGENIO (CSIC-UPV).

19:00 Debat

Divendres 16 de novembre de 2012

Secció científica "Instruments científics i museus de ciències"

Coordinador: PEDRO RUIZ-CASTELL, IHMC.

Divendres 16 de novembre de 2012

De 9:00 a 12:45

Palau de Cerveró (Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero")

- 9:00 Presentació de la secció científica
- 9:15 El microscopi electrònic: un instrument per a la guerra?
PEDRO RUIZ-CASTELL, IHMC.
- 9:30 Instrumentos técnicos, científicos y tecnológicos para entender los males de la conciencia humana.
XIMENA A. GONZÁLEZ GRANDÓN, UNAM / EHU.
- 9:45 Robots, cabinas de vuelo y modelos representando al hombre en el nuevo modelo expositivo del Natural History Museum de Londres
GUSTAVO CORRAL GUILLÉ, (CEHIC) UAB.
- 10:00 Orígenes e interpretación de un globo valenciano.
SEBASTIAN FALK, Cambridge University.
- 10:15 Edificis com instruments en el context mediterrani (2): Mengoli i la Meridiana de San Petronio.
Mª ROSA MASSA ESTEVE, UPC; ROSER PUIG, UB, i MÒNICA RIUS, UB.
- 10:30 Pausa
- 10:45 Tracking a Collection: The 'Royal' Scientific Instruments at the University of Lisbon.
ANA ROMÃO, National Museum of Natural History and Science (MNHNC) UL.
- 11:00 Representations of science in Portuguese royal palaces.
ANA MEHNERT PASCOAL, Museus da UL.
- 11:15 Los restos humanos precolombinos en las colecciones de Historia natural de Valencia.
MARÍA AMPARO SALINAS JAQUES (Investigadora independent).
- 11:30 Afinitats i diferències entre instruments científics i les descripcions en texts docents. Alguns exemples de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona.
SANTIAGO VALLMITJANA RICO, UB.
- 11:45 Pausa
- 12:00 El patrimoni de l'enginyeria industrial a Barcelona. Una perspectiva des dels orígens.
ANTONI ROCA ROSELL (CRHT), UPC, JAUME VALENTINES ÀLVAREZ (CRHT), UPC, CARLOS ACOSTA RIZO (CRHT), UPC.
- 12:15 Inventari històric d'instruments científics i tècnics de la EUETIB: Història del patrimoni científic i tècnic de la Secció d'Electrotècnia.
ANTONI ROCA ROSELL, (CRHT), UPC, CARLOS ACOSTA RIZO, (CRHT), UPC.
- 12:30 Discussió, conclusions de la Secció científica i presentació de la Comissió d'Instruments Científics i el projecte COMIC: situació actual i perspectives de futur.
- 12:45 Pausa

Secció científica "Ciència i identitat nacional"

Coordinadors: XIMO GUILLEM-LLOBAT, IHMC, i JOSEP LLUÍS BARONA VILAR, IHMC

Divendres 16 de novembre de 2012

De 9:00 a 13:15

Col·legi Major Rector Peset. Sala gran.

- 9:00 Presentació de la secció científica
- 9:10 «Proves provocadores»: Niede Guidon, Pedra Furada i els «grans secrets» dels primers americans.
MIQUEL CARANDELL BARUZZI, CEHIC (UAB).
- 9:20 Científics, intel·lectuals i pàtria al Roselló contemporani. Una aproximació històrica.
NICOLAS BERJOAN, TELEMME.
- 9:30 Els inicis de la lingüística catalana. Els científics de les Illes Balears i la seva contribució a la creació del llenguatge científic i tècnic català (1876-1936).
NICOLAU DOLS, UIB, JOAN MARCH, GIHS-IUNICS-UIB, FERRAN DURAN, GIHS-IUNICS-UIB.
- 9:40 Ciencias naturales y medios de comunicación: Félix Rodríguez de la Fuente y la representación de España en el último franquismo y la transición (1964-1981).
CARLOS TABERNERO, CEHIC (UAB).
- 9:50 Ciència i nació a l'esfera pública: aeronautes, astrònoms i aeroplans a la Barcelona de l'inici del segle XX.
AGUSTÍ NIETO-GALAN, CEHIC (UAB).
- 10:00 Una identitat tecnològica per a Catalunya: els enginyers i el catalanisme tècnic al primer terç del segle XX.
JAUME VALENTINES ÀLVAREZ, CRHT (UPC), JAUME SASTRE JUAN, CEHIC (UAB).
- 10:10 Preguntes
- 10:25 Pausa
- 10:40 Natura i pàtria: el catalanisme i el Museu de Ciències Naturals de Barcelona, 1907-1923.
FERRAN ARAGON, UAB, JOSÉ PARDO TOMÁS, IMF-CSIC.
- 10:50 Fer País amb els animals. Francesc Darder com a promotor de l'aclimatació zoològica en Catalunya al principi del segle XX.
OLIVER HOCHADEL, IMF-CSIC.
- 11:00 Salut pública i compromís polític: el posicionament de l'Acadèmia d'Higiene de Catalunya a través de la revista VIDA (1904-1906).
JOSEP XAVIER ESPLUGUES PELLICER, UA, JOSEP BERNABEU MESTRE, UA.
- 11:10 Un projecte nacional: anàlisi de contingut de les *Monografies Mèdiques*.
VICENT MORERA SOBÀ, UMH, ENRIQUE PERDIGUERO-GIL, UMH.
- 11:20 Ciència i cultura en guerra: l'Institut d'Estudis Valencians (1937-1939).
JOSEP LLUÍS BARONA, IHMC, XIMO GUILLEM-LLOBAT, IHMC.
- 11:30 Metges a l'exili: catalanisme mèdic i retorn imaginari a les acaballes de la II Guerra Mundial.
ALFONS ZARZOSO, CEHIC (UAB), ÀLVAR MARTÍNEZ VIDAL, IHMC.
- 11:40 Antoni Martí Franquès: La construcció d'un mite de la ciència catalana?
AGUSTÍ CAMÓS, CEHIC (UAB), IS Miquel Martí i Pol.
- 11:50 Preguntes
- 12:00 Pausa
- 12:15 Debat

Sessió de pòsters

Coordinadores: CAROLIN SCHMITZ, IHMC, i LORENA VALDERRAMA, IHMC

Divendres 16 de novembre de 2012

De 13:00 a 14:00

Palau de Cerveró (Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero")

- 13:00 El patrimoni de la secció de sísmica de l'Observatori Fabra
MARIA TERESA MERINO ESPASA, Observatori Fabra, RACAB, TERESA SUSAGNA, IGC, TANA ANDRADES, CRAI (UB).
- 13:05 Concebre la natura: actors de la Junta de Ciències Naturals de Barcelona (1906-1924).
LAURA VALLS, CSIC.
- 13:10 El Museu de Patologia Vegetal de Barcelona. Documentació, identificació i recerca de les restes conservades.
JAUME PERARNAU I LLORENS (*mNACTEC*)
- 13:15 Dobles o esperits?
ANDREA GRAUS, CEHIC (UAB), ANNETTE MÜLBERGER, CEHIC (UAB).
- 13:20 La línia programàtica de *Revista Médica de Barcelona* (1924-1936). La projecció d'una revista característica del catalanisme mèdic sobre la medicina espanyola.
JUDITH PERONA CARRIÓN, UAB - Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, ÀLVAR MARTÍNEZ VIDAL, IHMC.
- 13:25 La presència de l'anestèsia a les pàgines de la *Revista Médica de Barcelona* (1924-1936).
CARLES HERVÁS, UAB.
- 13:30 Las sulfamidas en la España de Franco: una visión a través del registro de patentes (1938-1959)
ANTONIO GONZÁLEZ BUENO, UCM, CARLOS PÉREZ TEJÓN, UCM.
- 13:35 Seroteràpia, antibiòtics i autarquia: Les "antigalles" davant "la droga miraculosa".
MARC ESTAPÉ, UAB.
- 13:40 Cultura, ciència i pensament a la Catalunya del segle XIX. El Projecte Almirall de l'Ateneu Barcelonès.
GIOVANNI CATTINI, UB, JOAQUIM COLL, DB, LLUÍS VICENTE, AB.
- 13:45 Museo virtual de paleopatología valenciana.
ELISA GARCÍA-PRÓSPER, MP, MANUEL POLO CERDÁ, MP.
- 13:50 Creació d'una fitxa tècnica de conservació i restauració de material científic històric.
CARME CLEMENTE, EADDT, MIREIA ALFONSO, EADDT.

Secció científica “Ciencia y medicamentos en la España autárquica”

Coordinadors: RAFAELA DOMÍNGUEZ VILAPLANA, UV, i ANTONIO GONZÁLEZ BUENO, UCM

Divendres 16 de novembre de 2012

De 15:30 a 17:45

Palau de Cerveró (Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència “López Piñero”)

15:30 Presentació de la secció científica

15:45 Una institució del primer franquisme: la Real Academia Nacional de Farmacia.

JAVIER PUERTO, UCM.

16:00 La investigació farmacèutica en los Institutos del CSIC: el Instituto de Farmacognosia 'José Celestino Mutis'.

ALFREDO BARATAS, UCM.

16:15 El Sindicato Vertical de Industrias Químicas y la industria farmacéutica en la España autárquica.

RAÚL RODRÍGUEZ NOZAL, UAH.

16:30 La presència del consorci *I.G. Farbenindustrie* AG al sector industrial químic: anàlisi de la seva pervivència en els primers anys del franquisme.

RAFAELA DOMÍNGUEZ VILAPLANA, UV, ANTONIO GONZÁLEZ BUENO, UCM.

16:45 Pausa

17:00 El discurs de la penicil·lina a l'Espanya de l'autarquia; el cas de la Leopenicilina.

DANIELE COZZOLI, UPF.

17:15 Los medicamentos veterinarios en la España autárquica: el *Laboratorio M. Pino*.

ALBERTO GOMIS, UAH.

17:30 Debat

17:45 Pausa

Secció científica "Ciència medieval i moderna"

Coordinador: JOSÉ PARDO TOMÁS, IMF-CSIC.

Divendres 16 de novembre de 2012

De 15:30 a 18:15

Col·legi Major Rector Peset. Sala gran.

15:30 Menescalía i promoció social: la possessió d'obres especialitzades a la Corona d'Aragó (segles XIV-XVI).

LLUÍS CIFUENTES I COMAMALA, UB, IRCM, CDRL, CARMEL FERRAGUD, IHMC.

15:45 L'administració de l'aigua a Elx a començaments del segle XV: reg i sèquies.

CELIA SANCHO, UA.

16:00 La tesis de Zilsel y la cosmografía ibérica del siglo XVI.

ANTONIO SÁNCHEZ, CIUHCT (UL), i HENRIQUE LEITÃO, CIUHCT (UL).

16:15 Il·lustració naturalista entre Bologna i València: el cas Aldrovandi-Pomar.

EMMA SALLENTE DEL COLOMBO, UB.

16:30 Debat

16:45 Pausa

17:00 La transición de la política sanitaria en la Nueva España 1587-1629. El caso del Protomédico Jerónimo de Herrera.

GERARDO MARTÍNEZ HERNÁNDEZ, IIH (UNAM).

17:15 La influencia del saber español sobre la idea baconiana de clasificación e institucionalización de las ciencias.

JANA ČERNÁ, RCTHS (UBO).

17:30 La actividad sanitaria en el Archivo de Requena (Valencia) en las *Respuestas Particulares* del Catastro del Marqués de la Ensenada.

VICENTE GARCÍA VICENTE, UV.

17:45 The Medical Book in the Portuguese Monastic Libraries: catalogues, books and readers.

LUANA GIURGEVICH, CIHCT (UL).

18:00 Debat

8:15 Pausa

18:30 Conferència plenària

Place, Space, Nation, Globe: Thinking about the Geographies of Science

Professor Charles W.J. Withers, School of GeoSciences, University of Edinburgh

Col·legi Major Rector Peset. Sala gran.

Dissabte 17 de novembre de 2012

Secció científica "Ciència i institucions al món contemporani"

Coordinador: CARLES PUIG PLA, UPC

Dissabte 17 de novembre de 2012

De 9:00 a 12:15

Palau de Cerveró (Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero")

- 9:00 Les memòries científiques de la Societat Filosòfica de Barcelona (1815-1821).
CARLES PUIG PLA, GRHCT, ETSEIB (UPC).
- 9:15 La telegrafía óptica militar en Cataluña en las guerras carlistas.
JESÚS SÁNCHEZ MIÑANA, ETSIT (UPM).
- 9:30 La formació d'un naturalista: *Natura*, un manuscrit inèdit de Juan José Landerer (1841-1922).
JOSEP M. NÚÑEZ ESPALLARGAS, UB, JORDI SERVAT SUSAGNE, UB.
- 9:45 Història de la protecció d'espais naturals a Catalunya. El Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.
JUDIT GIL FARRERO, CEHIC (UAB).
- 10:00 La representación social de la sismología en países de grandes terremotos. El caso de Chile a inicios del siglo XX.
LORENA B. VALDERRAMA, IHMC.
- 10:15 Debat
- 10:30 Pausa
- 10:45 Patentes, formación industrial e iniciativas empresariales de sustrato químico en la ciudad de Alcoy a finales del siglo XIX.
LLUÍS GARRIGÓS OLTRA, EPSA (UPV), GEORGINA BLANES NADAL, EPSA (UPV), CARLOS MILLÁN VERDÚ, EPSA (UPV).
- 11:00 María Serrallach Juliá (1905-1992) y el Seminario de Química (1937) de la Universidad de Barcelona.
GUILLERMO OLAGÜE DE ROS, UGR.
- 11:15 L'inici de la previsió meteorològica regional mediterrània: el cas del Servei Meteorològic de la Federació Agrària de Llevant (1911-1936).
VICTÒRIA ROSSELLÓ BOTEY, RTVV Canal 9, JOSEP BATLLÓ, Instituto Dom Luiz (UL).
- 11:30 Noves tècniques de calefacció a la Barcelona de la segona meitat del segle XIX.
FRANCESC X. BARCA SALOM, UPC.
- 11:45 Espais de debat entre ciència i religió durant el franquisme: les "Conversaciones intelectuales de Poblet".
CLARA FLORENSA, CEHIC (UAB).
- 12:00 Debat
- 12:15 Pausa

Secció científica: X Jornada sobre la Història de la Ciència i l'Ensenyament "Antoni Quintana Marí"

Coordinadors: Pere Grapí Vilumara, CEHIC (UAB), i Maria Rosa Massa, UPC

Dissabte 17 de novembre de 2012

De 9:30 a 12:00

Col·legi Major Rector Peset. Sala gran.

- 9:30 Tomàs Cerdà: transmissor de la "nova ciència" a la Barcelona del segle XVIII.
JOAQUIM BERENGUER CLARIA, CEHIC (UAB).
- 9:45 Eslaba, Elgueta, Munárriz y Datoli: la promoció de 1781 del Colegio de Artillería de Segovia.
JUAN NAVARRO LOIDI (Investigador independent).
- 10:00 Una activitat argumentativa sobre electrostàtica basada en textos d'història de la Ciència.
MARINA CASTELLS, UB, AIKATERINI KONSTANTINIDOU, UB, JOSEP M. CERVERÓ, UB.
- 10:15 Debat
- 10:30 Pausa
- 10:45 La regla de doble falsa posició en la matemàtica xinesa antiga.
IOLANDA GUEVARA-CASANOVA, INS Badalona VII i UPC.
- 11:00 La Història de la Química a mans d'estudiants fent el rol de periodistes.
JOSEP M. FERNÁNDEZ-NOVELL, UB, CARME ZARAGOZA, UOC.
- 11:15 Els llibres de text de batxillerat introdueixen de forma adequada els models atòmics de Thomson i Rutherford?
JOSEP LLUÍS DOMÈNECH BLANCO, UA, JOAQUÍN MARTÍNEZ-TORREGROSA, UA, FRANCISCO SAVALL ALEMANY, UA.
- 11:30 Com ensenyar química a finals del segle XVIII. El testimoni del curs de química de l'École Normale de l'any III.
PERE GRAPÍ VILUMARA, CEHIC (UAB).
- 11:45 Debat
- 12:00 **Lliurament del Premi «Antoni Quintana Marí»**
- 12:15 Pausa

Secció científica "El periodisme mèdic i científic: ciència, intervenció social i estratègia professional"

Coordinadors: ANNETTE MÜLBERGER, CEHIC (UAB) i ÀLVAR MARTINEZ VIDAL, IHMC.

Dissabte 17 de novembre de 2012

De 12:30 a 17:00

Matí: *Palau de Cerveró (Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero")*

12:30 Construïnt l'imaginari humanitarista en la guerra: La Creu Roja en les cròniques de Saturnino Giménez Enrich sobre les guerres civils del Sexenni Revolucionari.

JUAN CARLOS GARCÍA-REYES, IMF-CSIC, JON ARRIZABALAGA, IMF-CSIC.

12:45 L'ús de pseudònims a la premsa mèdica espanyola entre els segles XIX i XX.

MERCE MILLET FUSTER

13:00 L'higienisme a la premsa mèdica del segle XIX.

ANTON PUJOL BERTRAN, SCHCT.

13:15 Presència de matemàtics catalans a la *Revista Trimestral de Matemàtiques* (1901-1906).

JOSEP LOMBART I PALET, EHU, MARIA CINTA CABALLER I VIVES, EHU.

13:30 Debat

Vesprada: *Col·legi Major Rector Peset. Sala petita.*

15:30 *Ciència. Revista de ciència i tecnologia: una eina clau en la construcció del catalanisme científic.*

ÀNGELA GARCÍA I LLADÓ, CEHIC (UAB).

15:45 Elit mèdica, professionalisme i especialitats a través de la *Revista Médica de Barcelona*.

ALFONS ZARZOSO, MHMC, JUDITH PERONA CARRIÓN, UAB - Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

16:00 Campanyes per a la cura de la ment dins la *Revista Médica de Barcelona*.

ANNETTE MÜLBERGER, CEHIC (UAB), MÒNICA BALLTONDRE, UAB, ANDREA GRAUS, CEHIC (UAB), YOKO TOCHIGI, CEHIC (UAB).

16:15 Psiquiatria forense i higiene moral a *Revista Médica de Barcelona* (1924-1936).

ÒSCAR MONTERO, CEHIC (UAB).

16:30 La presencia y el significado de la información sobre poliomielitis en los Boletines de las sociedades regionales de pediatría durante el franquismo.

MARÍA JOSÉ BÁGUENA, IHMC, MARÍA ISABEL PORRAS, UCL, ROSA BALLESTER, UMH.

16:45 Debat

17:00 Pausa

Secció científica “La ciència i la seva història dins la ficció literària”

Coordinadors: PASQUAL BERNAT, CEHIC (UAB), i CARLES GÁMEZ (UPF)

Dissabte 17 de novembre de 2012

De 12:30 a 17:00

Col·legi Major Rector Peset. Sala gran.

- 12:30 Presentació de la secció científica a càrrec de PASQUAL BERNAT
- 12:45 El discurs de l'energia.
NEMROD CARRASCO NICOLA, UB, ENRIC PÉREZ CANALS, UB.
- 13:00 Fisiognòmica, astrologia i medicina: la representació d'idees en obres de teatre del Segle d'Or.
TAYRA M.C. LANUZA NAVARRO, IHMC.
- 13:15 Montambancos y charlatanes: Creadores de un escenario teatral para la venta de remedios medicinales en la Monarquía Hispánica del siglo XVII.
MARÍA LUZ LÓPEZ TERRADA, IHMC, CAROLIN SCHMITZ, IHMC.
- 13:30 Anotacions sobre la poesia científica del segle XIX en llengua catalana.
JOSEP M. NÚÑEZ ESPALLARGAS, UB, JORDI SERVAT SUSAGNE, UB.
- 13:45 Debat
- 15:30 Una literatura a la recerca d'autor. El cas de Jules Verne i la “novel·la de la ciència”.
PASQUAL BERNAT, CEHIC (UAB).
- 15:45 *Alicia al país de les meravelles*: Els estranys mecanismes entre el gènere fantàstic i la ciència.
CARLES GÁMEZ, UPF.
- 16:00 Arlt, la ciencia y el comienzo de una escritura.
LAURA BERNIELL, CEHIC (UAB).
- 16:15 Lo humano de lo literario y lo humano de lo científico. De la metafísica de Macedonio Fernández al Principio de Complementariedad de Niels Bohr y el inesperado vínculo que los une: William James.
EDUARDO MARTÍN RUIZ SOSA, UAB.
- 16:30 Charles Percy Snow a la ficció: El debat sobre les dues cultures en novel·les de Lodge, Powers i McEwan.
XAVIER DURAN, TV3.
- 16:45 Debat i conclusions a càrrec de CARLES GÁMEZ.
- 17:00 Pausa

17:30 **Conferència plenària**

Natural History and the Vindication of the Rights of Woman

Sharon Ruston, Chair in Nineteenth Century Literature and Culture, University of Salford

Col·legi Major Rector Peset. Sala gran.

19:00 **Assemblea de la SCHCT** - *Col·legi Major Rector Peset. Sala gran.*

19:00 Presentació i projecció del documental 'La batalla del Varsòvia' (InfoTV, 2011, 60') al Centre de Cultura Contemporània Octubre (<http://octubre.cat/actualitat.php>).

21:00 **Recepció** - *Col·legi Major Rector Peset*

Diumenge 18 de novembre de 2012

Secció científica “La salut i les seues institucions”

Coordinadora: MARÍA JOSÉ BÁGUENA CERVELLERA, IHMC.

Diumenge 18 de novembre de 2012

De 10:00 a 11:30

Col·legi Major Rector Peset. Sala petita.

- 10:00 Les revistes feministes i la planificació familiar durant la Transició Democràtica.
SARA FAJULA COLOM, COMB - MHMC.
- 10:15 El Comité Sanitari Popular de València en la Guerra Civil Espanyola (1936-1939)
XAVIER GARCIA FERRANDIS, UCV.
- 10:30 Dos episodis medicosanitaris dels països catalans publicats al *Recueil des Travaux du comité consultatif d'Hygiène publique de France*.
ISABEL MOLL, GIHS (UIB).
- 10:45 El dispensari antituberculós de Barcelona, un edifici singular.
JOSEP MARIA PONS POBLET, UPC, MIQUEL CASAFONT , UPC.
- 11:00 Arquitectura residencial en la huerta de Mutxamel.
Mª TERESA RIQUELME QUIÑONERO, UA.
- 11:15 Debat
- 11:45 Pausa

Secció científica "Química i medicina legal"

Coordinador: JOSE RAMON BERTOMEU SANCHEZ, IHMC

Diumenge 18 de novembre de 2012

De 10:00 a 11:45

Col·legi Major Rector Peset. Sala gran.

10:00 Presentació de la Secció Científica

10:15 L'esquelet de la vídua Houet: Frenologia i medicina forense al primer terç del segle XIX.

JOSÉ RAMÓN BERTOMEU SÁNCHEZ, IHMC.

10:30 Construint una disciplina. El *Compendio de Toxicologia* de Pere Mata i Fontanet (1811-1877).

MAR CUENCA LORENTE, IHMC.

10:45 Cristal·litzant l'evidència: l'aportació de Joan Peset a la microquímica mèdico-legal.

FELIP MARTÍNEZ MONTSÓ, Servei d'Emergències Sanitàries AVA - UV.

11:00 Antonio Casares Rodríguez (Monforte de Lemos, 1812- Santiago de Compostela, 1888),
padre de la química gallega.

Mª LUISA LOSADA SANMARTÍN, USC.

11:15 Experts i controvèrsies al voltant de l'anàlisi d'aigües al segle XIX.

IGNACIO SUAY MATA LLANA, IHMC.

11:30 Debat

11:45 Pausa

12:00 **Lliurament del Premi XII Trobada de la SCHCT al millor pòster.**

12:15 **Conferència plenària**

(De)construcció pública del metge expert a l'Espanya pre-il·lustrada: la polèmica entre Martín Martínez, Diego de Torres i Benito Feijoo.

JESÚS MARIA GALECH AMILLANO (CEHIC), UAB.

13:15 **Cloenda de la Trobada**